

Vrije wil en verantwoordelijkheid

Waarom autonomie niet de oplossing is, maar het probleem

1. De onaantastbare overtuiging

Er is één idee dat zelden ter discussie wordt gesteld: de mens heeft een vrije wil. Zonder die vrije wil — zo wordt gedacht — kan er geen sprake zijn van verantwoordelijkheid, liefde of geloof. Alles zou dan mechanisch of zinloos worden.

Deze overtuiging is zo diep verankerd dat zij vaak wordt gezien als vanzelfsprekend bijbels. Maar dat is zij niet. Zij is vooral modern, filosofisch en cultureel — en staat op gespannen voet met de Schrift.

2. De Bijbelse mens: geen autonoom vertrekpunt

De Bijbel spreekt nooit over een autonome mens. De mens verschijnt altijd als iemand die **ontvangt**: leven, adem, richting, grens. Zelfs zijn denken en willen staan niet los van invloeden.

Paulus beschrijft de mens niet als vrij, maar als gebonden: aan zonde, aan dood, aan begeerte — en uiteindelijk aan God. Dat betekent niet dat keuzes onwerkelijk zijn, maar dat zij plaatsvinden binnen een kader dat de mens niet zelf heeft gekozen.

Vrije wil in de moderne zin — als onafhankelijk beslissingscentrum — ontbreekt.

3. Autonomie als laatste toevlucht

Waarom wordt de vrije wil dan zo fel verdedigd?

Omdat autonomie de mens nog één terrein laat waarop hij zichzelf kan handhaven. Als de wil vrij is, blijft er altijd iets dat **“van mij” is: mijn keuze, mijn geloof, mijn beslissing**.

Ook religie leunt hier zwaar op. Bekering, overgave en geloof worden gemakkelijk gepresenteerd als menselijke prestaties — hoe subtiel ook. **Zo blijft de mens mede-eigenaar van zijn redding**.

Maar precies dit wordt in de Schrift ondergraven.

4. Verantwoordelijkheid zonder autonomie

Het Bijbelse spreken over verantwoordelijkheid veronderstelt geen autonomie. De mens wordt aangesproken, geroepen, geoordeeld — niet omdat hij onafhankelijk is, maar omdat hij **relatie-dragend** is.

Verantwoordelijkheid betekent: antwoord geven binnen een gegeven werkelijkheid. Niet: zelf grond zijn. De mens is verantwoordelijk *omdat* hij aangesproken wordt, niet omdat hij zichzelf bezit.

Dat onderscheid is cruciaal. Autonomie maakt de mens tot bron. Verantwoordelijkheid erkent hem als ontvanger.

5. Botsing met moderne maakbaarheid

De moderne mens gelooft dat hij zichzelf kan vormen: psychologisch, moreel, spiritueel. Vrije wil is daarbij het gereedschap. Maar Romeinen 8 laat zien dat zelfs het willen deel is van de vruchteloosheid.

Daarom faalt ook religieuze maakbaarheid. Niet door gebrek aan inzet, maar door een verkeerd uitgangspunt: de mens als vertrekpunt.

De mens kan zichzelf niet uit de vruchteloosheid kiezen.

6. Wat vrijheid wél is

Paulus spreekt niet over vrijheid als keuzevermogen, maar als **bevrijding**. Niet de vrijheid om te worden wie je wilt, maar de vrijheid om verlost te worden van wat je niet kunt dragen.

Vrijheid ontstaat niet wanneer de mens zichzelf tot maatstaf maakt, maar wanneer hij verlost wordt van de eis dat te moeten zijn.

Dat is geen verarming, maar ontlasting.

Kernzin van Aflevering 5

De mens is niet onvrij omdat hij beïnvloed wordt, maar omdat hij denkt autonoom te zijn.

👉 **Volgende aflevering (6):**

Waarom religie moet falen – en waarom dat goed nieuws is.